

Republika Makedonija
MINISTERSTVO ZA KULTURA
Uprava za zaštitu kulturno nasleđstvo

I Z V E [T A J

ZA U^ESTVOTO NA

TRETATA **SEEDI** KONFERENCIJA
DIGITALIZACIJA NA KULTURNOTO I NAU^NOTO NASLEDSTVO

Septemvri , 13-15, 2007, Ceti we, Crna Gora

Na tretata SEEDI (I NI CI JATI VA ZA DI GI TALI ZACI JA NA KULTURNOTO NASLEDSTVO NA JUGOI STO^NA EVROPA) konferenci ja odr` ana od 13-15 septemvri , vo Ceti we, Republ i ka Crna Gora, zema u-estvo u-esni ci od R. Srbi ja, R. Bugari ja, R. Romani ja, Soedi neti te Ameri kanski Dr` avi , Kral stvoto Danska, R. Ital i ja, R. Hrvatska, R. Sl oveni ja, R. Bosna i Hercego vi na, Norve{ -ka, R. Grci ja, R. Makedoni ja i doma}i ni te R. Crna Gora.

Na konf erenci jata bea pri ka` ani i ni ci jati vi , predl og proekti i gotovi re{ eni ja za di gi tal i zaci ja na kul turnoto nasl edstvo vo zemji te u-esni ~ki na Konf erenci jata. Najgol em akcent be{ e staven na probl emi te i di l emi te koi se pojavuvaat od samata i de ja pa se do f i nal i zaci jata na odreden proekt za di gi -tal i zaci ja na taka speci f i -na materi ja kako { to e kul turnoto nasl edstvo.

na di gi tal i zci ja na zbirkata na audi okaseti od di jal ekti ~ki ot arhi v Cel ta e da se f ormi ra di gi -tal en korpus na Bugarski di jal ekti koi }e bi de dostapen za f onol o{ ki i l i ngvi sti ~ki i stra` uvawa. Takov korpus sodr` i pokraj zvu~ni ot f ajl i dva bazi ~ni el ementa: transkri pi ci ja i kompleks na metadata podato ci .

Pretstavnici te na Bugari ja vo svoi te i zl agawa ja pretstavi ja matemati -kata f ormul a za di gi tal i zaci ja na tonovi te karakteri sti ~ni za na{ eto podnebj e so pol utonovi , pri lagodeni kon kompj u-ter ski ot f ajl MIDI koj di gi tal i zi ra to- novi od modernata muzi ka. Isto taka ti e ja pretstavi ja matemati -kata modi - f i kaci ja na Haustdorf si stemot za pre- poznawawe na di gi tal i zira ni tekstovi koi se kucani na ma{ i na za pi { uvawe i sodr` at bukvi koi ne se ve}e vo upot- reba. Isto taka go pri ka` aa i na~i not

Di gi tal i zaci jata vo Bosna i Hercego vi na be{ e pretstavena so poedi - ne~ni obi di za di gi tal i zaci ja na kul -turnoto nasl edstvo. Kl u~na cel e da se za{ ti tat i rekonstrui raat spomeni ci te koi gi i maat i oni e koi se uni { teni vo vojната. Bea pretstaveni 3D model i na srednovekoven ste~ak, Ba{ ~ar{ i ja i Saraevskata „Vje~ni ca“. Upotrebeno e f otograf i rawe so ul travi ol etovo

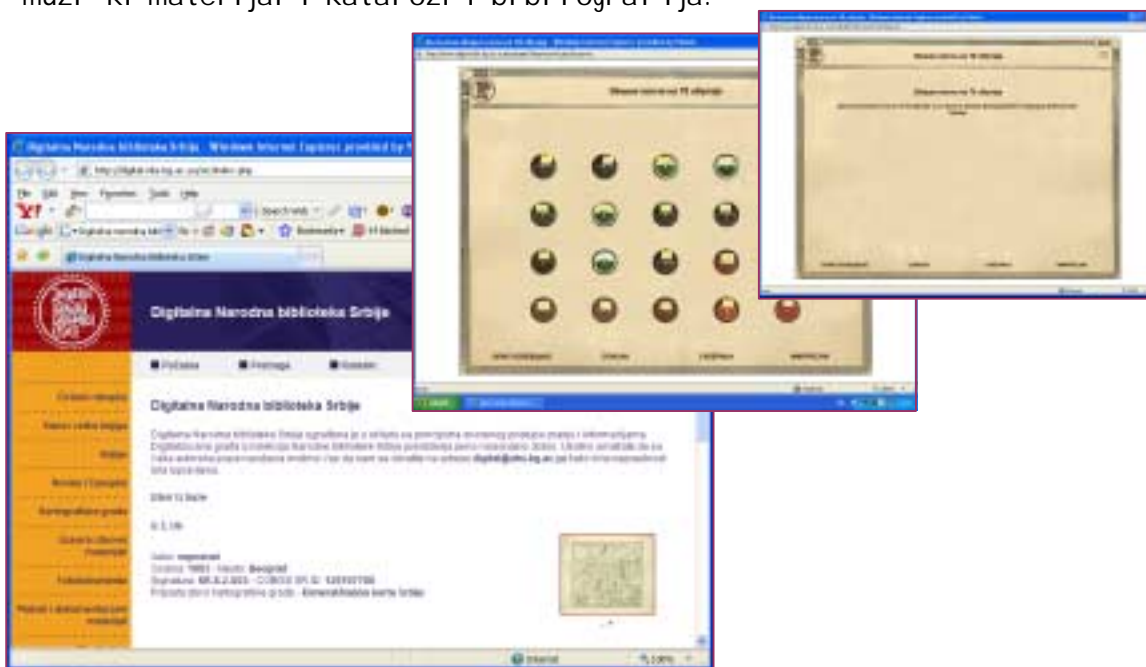

svetl o i potoa e napravena vi rtuel na rekonstrukci ja. Pretstavena be{ e i di gi tal i zaci jata na 5 dnevni i nedel ni pe~ateni vesni ci , me|utoa, ni vnoto ko ri stewe ne e op{ to tuku se pl a}a odredena nadoknada.

Republika Romani ja se prtstavi so Proektot za di gi tal i zaci ja RESTITUTIO na Central nata Uni verzi tetska bi bl i oteka Carol I opf a}a 20000 l i sta na stari mapi , retki knigi , spisanija i drugo. Problemot so di gi ta l i zaci jata na nacional no ni vo e pri suten i kaj ni v. Kako nova ~l enka na Evropskata uni ja, se te` nee kon vopostavuvawe na naci onal na strategi ja za di gi tal i zaci ja koja }e gi opf ati si te i nsti tuci i od kul turata.

Narodnata bi bl i oteka na Srbija i ma di gi tal i zi rano f ondovi na stari ki ri l ski ra kopi si , stari i retki knigi , knigi , dneven pe~at i ~asopi si , kartograf i ja, gravuri i l i koven materij al , fotodokumentaci ja, pl akati , muzi ~ki materij al i katal ozi i bi bl i ografi ja.

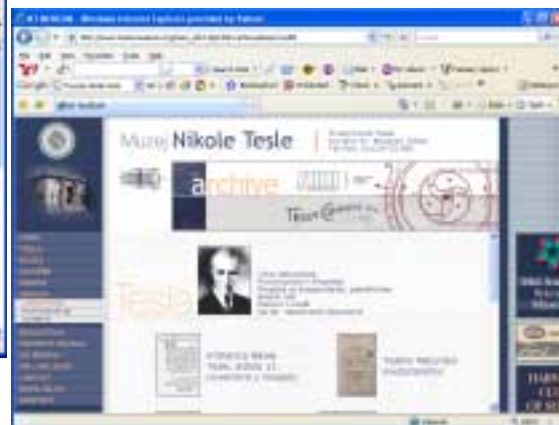
Od odr` uvaweto na prvata SEEDI konf erenci ja vo Ohri d, koga se prets-tavija so po~etoci te na di gi tal i zaci jata na ni vni te f ondovi , za dve godi ni i maat ostvareno gol em napredok. Di gi tal i zi rani te f ondovi se dostapni na i nternet za sekoj koj projavuva i nteres.

Kako dosti gnuvawe be{ e pretstaven proektot Svetska di gi tal na bi bl i o-teka, na Kongresnata bi bl i otekata od Va{ ington, SAD. Proektot vkl u-uva tri razli ~ni geografski obl asti : Brazi l , Rusija i Egi pet, so i ntenci ja za vkl u-uvawe i na ostanati te zemji . Kori steweto na podatoci te e bespl atno..

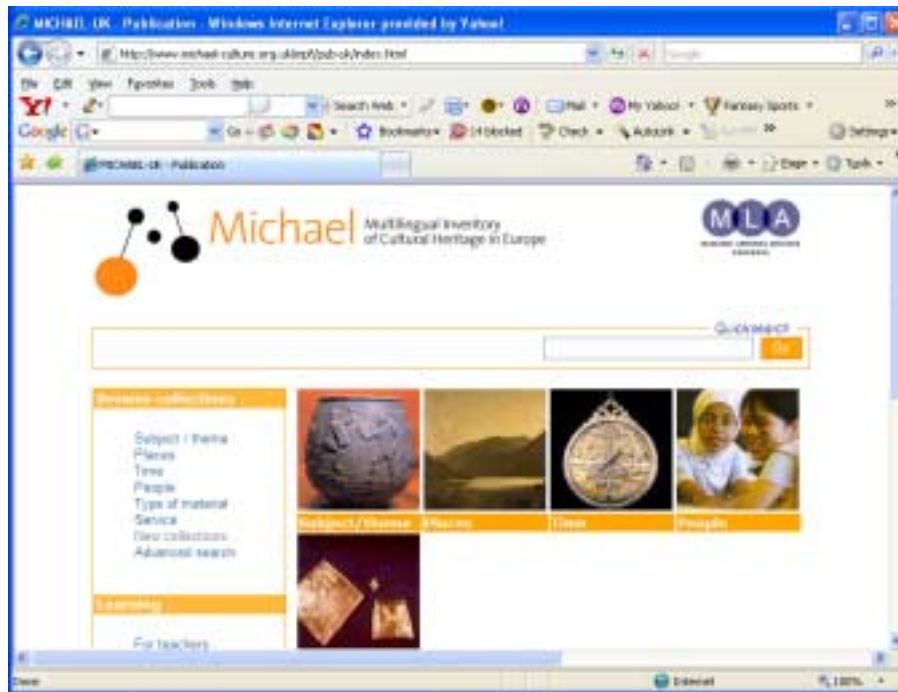
Kori steweto e so pove}ejazi ~en f ormat, na razni materijal i od svets-kata kul tura i vkl u-uva di gi tal i zi rani manuskripti , mapi , retki knigi , mu-zi ~ki dosti gnuvawa, snimki , fi lmovi , fotografii , arhi tektonski crte` i i drugo. Fondot na Svetska di gi tal na bi bl i oteka e da promovi ra i nternaci o-nal nost i me|ukul turno razbi rawe i svesnost za razli ~ni kul turi .

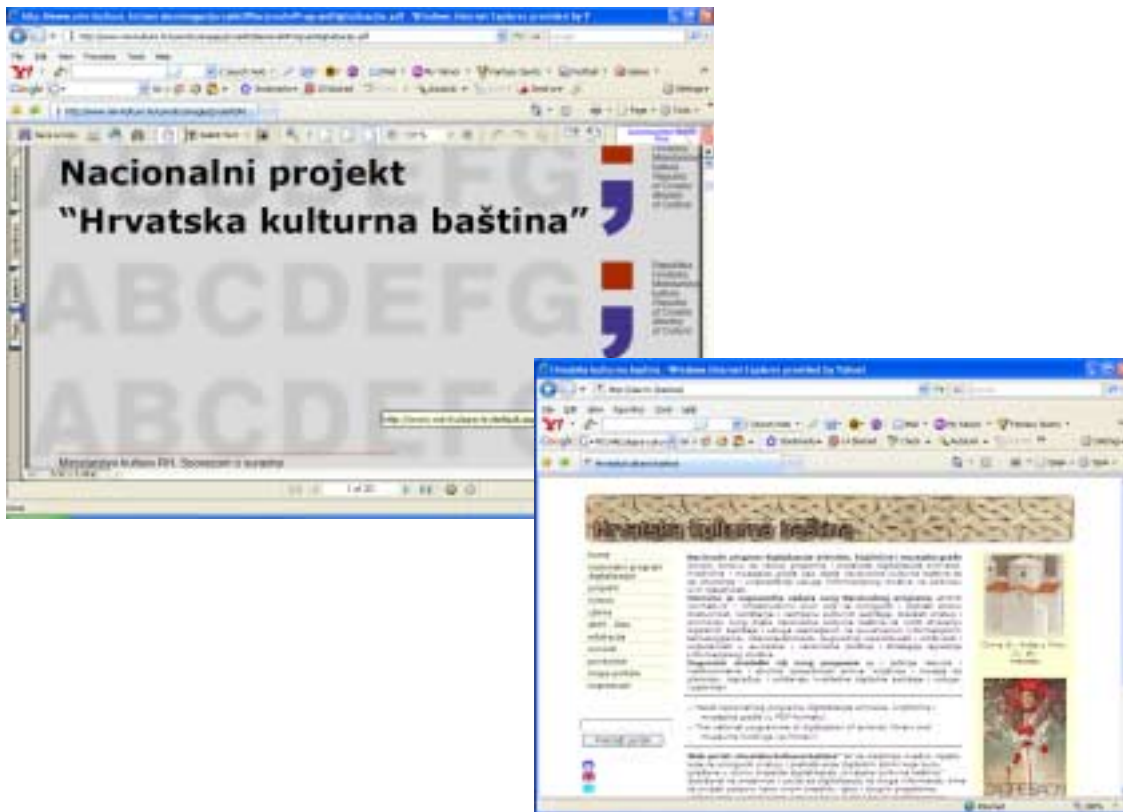
Matemati ~ki ot f akul tet od Bel grad raboti podol go vreme na di gi ta- l i zaci jata.Usvoena e strategija za di gi tal i zaci ja na si te magi sterski i dok-torski trudovi . I sto taka di gi tal i zi rani se i stari knigi od obl asta na mate-matika koi gi i ma f akul tetot. I sto taka bea pretstaveni i di gi tal i zi rani te i se-oci od vesni ci za Ni kol a Tesl a - zbi rka od muzejot na Ni kol a Tesl a vo Bel grad.

Pretstavni kot na I tal i ja ja pretstavi mre` ata na portal i za pri stap na onl ajn katal ogot MICHAEL. Krei ran e od zaedni ~kata sorabotka na Bri tani ja, I tal i ja i Franci ja za brz i ednostaven pri stap do digi tal ni te kol ekci i na muzei te, bi bl i oteki te i arhi vi te. Toa e na~in kul turni te i nsti tuci i na eden na~in da se promovi raat i da go napravat svojot f ond dostapen za javnosta. Proektot e po~nat vo 2004 godi na, a vo 2006 godi na se pri kl u~eni u{ te 11 zemji . I naku proektot se odnesuva samo za ~l enki te na Evropskata uni ja.

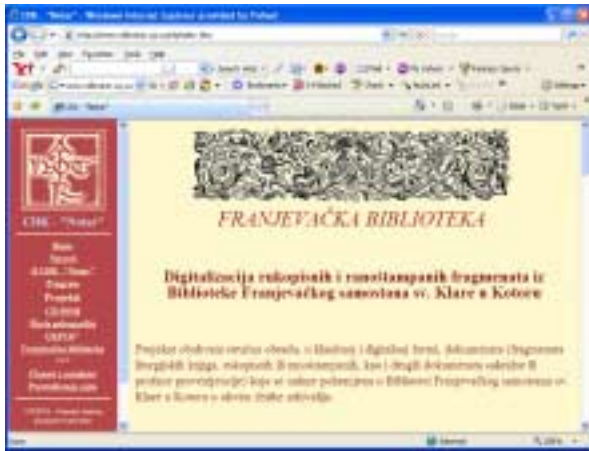
Hrvatska se pretstavi so donesenata strategija na nacional ni ni vo za digi tal i zacija na kul turnoto nasl edstvo. Vo buxetot za 2007 godi na vo Mi ni sterstvoto za kul tura ima poseben del f i nansi ran od dr `avata za Na ci onal nata programa za digi tal i zacija na arhi vskata, bi bl i ote~nata i muzej skata graja i otpo~nuvawe na proektot „Hrvatsko kul turno nasl edstvo“. I zra boten e internet portal na koj se objaveni si te dokumenti za proektot za digi tal i zacija. Na si te kul turni i nsti tuci i i m e dadeno za zada~a vo naj kratok mo `en rok da dostavat proekti po pri ori tet za digi tal i zi rawe na material i te za da mo `e ve}e vo 2008 godi na procesot da zapo~ne, a ve}e digi tol i zi rani te materijal i od kul turni te i nsti tuci i da se vkl opat vo proektot.

Fakultetot za humanitarni nauki pri univerzitetot vo Kopenhagen, Danska vo svoite istra`uvawa go ima razraboteno XML (programski jazik). Verzijata na TEI (prepoznavawe na tekst) vodi -ot - P5, se poka`a kako mnogu i interesna. Toa e prepoznavawe-prebaruvawe niz digitalizirani tekstovi na imiwa, zemji, regioni, gradovi, reki i mnogu drugi poi mi. Na ovoj na-in se skratuva vremenski ra-noto prebaruvawe niz arhivi, biblioteki i drugo, na ekspertite za nivnoto istra`uvawe.

Oddelot za kompjuterska nauka na Univerzitetot od Krit ja ima razraboteno alatkata **DIATHESIS** za prebaruvawe na digi tal i zi ran dneven pe~at. So ednostavno vpi { uvawe na određen zbori upotreba na ovaa al atka, ni z me-tadata podatoci te se dobi vaat rezul-tati od prebaruvaweto.

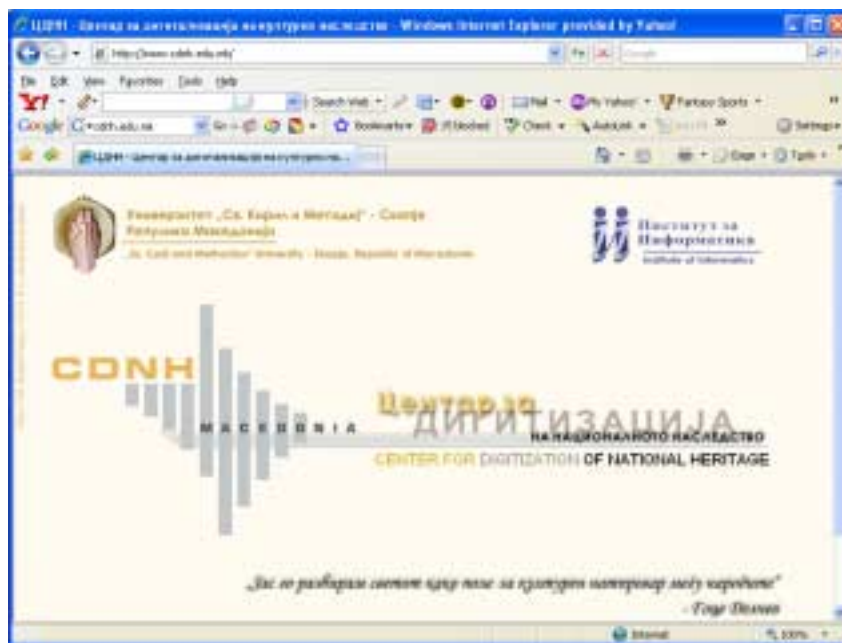

Di gi tal i zaci jata i vo republ i -ka Crna Gora e vo po~etna faza. Pretstaven be{ e proekt na nevl adi na organi zaci ja od Kotor za di gi tal i zaci ja na rakopi si . Dosega e zavr{ eno samo skeni raweto, a za ponatamo{ -nata rabota bara sugesti i i nasoki . I naku Proektot e za komerci jal ni cel i , i zdavawe na CD za promoci ja i razvi tok na turi zmot.

Republ i ka Makedoni ja be{ e pretstavena so dve prezentaci i :

- Prvata so koja se pretstavi Dimitar Poposki pretstavuva samof i nansi ran proekt za pri menata na OCR (opti ~ko prepoznavawe na karakteri). Posebno pole na interes mu pretstavuvaat i zumreni te jazi ci vo svetot i jazi ci te koj so OCR ne mo` at da se di gi tal i zi rat. So vakvi ot metod avtorot na prezentacijata uspeal dosega da di gi tal i zi ra pove}e knigi i tekstovi na stranski te jazi ci kako i na Star Angl i ski , Bugarski , i knigi na makedonski jazi k ("Za makedonski te raboti "). Bi ten el element od negovata prezentaci ja be{ e { to toj ne upotrebuva skapa oprema (di gi tal en aparat i kompjuter) za dosti gnuvawe na krajnata cel , a toa e vo potpol nost so dr` i nski di gi tal i -zi rana kniga i l i dokument vo koj }e mo` e da se prebaruva i l i ~i ta so dr` i nata pa duri i da se si mnuva od nekoja internet strani ca. Vtor, i sto taka bi ten el element e { to so vakvi ot na~i n na kompresi ja bi tno se namal uva gol emi nata na prostorot { to istata bi go zaf ati l a na tvr di te di skovi .
- Vtorata prezentaci ja be{ e od Centarot za di gi tal i zaci ja na naci onal noto nasl edstvo pri l nsti tutot za i nformati ka - Pri rodno

matemati -ki fakul tet. Ni vnoto izlagawe be{ e za edukaci jata na kadri te za di gi tal i zaci ja na kul turnoto nasl edstvo so 3D modeli , Autokad i drugi . Bea prezenti rani proekti i zroboteni od studenti te na PMF za crkvata sv. Nikol a, Varo{ , Pri l ep; Krsti l ni cata od Stobi i sv. Joaki m Osogovski .

Tretata SEEDI konferenci ja i ma{ e za cel da gi pretstavi novi ni te na pol eto na di gi tal i zaci jata. I skustvoto na zemji te u-esni -ki bi trebal o da go pri meni me i vo na{ i ot sl u-aj a osobeno i skustvoto na Republ i ka Hrvatska.

I zgotvi l ,

Viktorija Apostolova
rakovodi tel na Oddel eni eto za
regi straci ja, dokumentaci ja i i nf ormati ka

Sa{a Krstevski
samosto en ref erent- admi ni strator na bazi na
podatoci i apl i kati ven sof tver